

Proa

RAQUEL RICART

El dit de Déu

RAQUEL RICART

EL DIT DE DÉU

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: setembre del 2022

© Raquel Ricart Leal, 2022

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions, SLU, Proa
Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-962-7

Dipòsit legal: B. 11.385-2022

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

SUMARI

Mapa	13
Nora. Els orígens	14
L'Escriptora. Vida furtiva	22
Jo. Naixement	32
Nora. Mastectomia	39
L'Escriptora. Constel·lacions	46
Jo. Un incís	54
Nora. La visita	63
L'Escriptora. Volar	69
Jo. Còlic miserere	75
Nora. Robatoris	82
L'Escriptora. El llamp	88
Jo. La xica del llamp	94
Nora. Aclariment	101
L'Escriptora. La planxa	107
Jo. Treta de la casa	114
Nora. La imaginació	121
L'Escriptora. Fidel	129
Jo. Records	138
Nora. Fer net	144

L'Esriptora. Lladre d'històries	148
Jo. Tallar la tela	155
Nora. Llum Nocturna	164
L'Esriptora. Entranyes	170
Jo. Ortopèdia	181
Nora. Poirot	191
L'Esriptora. Ferir	199
Jo. Papabel	206
Nora. La carta	212
L'Esriptora. Molt!	219
Jo. Bombes	225
Nora. L'ànima als peus	234
L'Esriptora. Salpêtrièrè	241
Jo. Falsos testimonis	248
Nora. El Marroc	257
L'Esriptora. Eva Mozes Kor	266
Jo. Talismans	275
Nora. Els corbs	285
L'Esriptora. Jane Eyre	292
Jo. Tatuatges	299
Nora. Tots Sants	304
L'Esriptora. Nora	309
Jo. Si fos ara	313
Nora. L'últim vol	320
L'Esriptora. Els anells	327
Jo. Magdalena	332
L'Esriptora. Tot tan net	337
Jo. La vida	344

TEORIA DEL CAOS

A la superfície
de la meva pell d'humana
hi ha restes
de saliva, petons, carícies, mossegades,
esperma,
xuclets,
talls, ferides, cops, llagues,
suor, cicatrius,
rascades, sang, crostes, blaus, lesions,
esgarrapades,
bufetades,
varius, butllofes i cremades.
No em calen ni perforacions ni tatuatges,
el meu cos
és un mapa.

ANNA GUAL, *Implisions*
LaBreu Edicions, Barcelona, 2008

Al principi, Déu va crear el cel i la terra. La terra
era caòtica i desolada, les tenebres cobrien la
superfície de l'oceà, i l'Esperit de Déu planava
sobre les aigües.

Déu digué:

—Que existeixi la llum.

I la llum va existir.

Gènesi 1, 1-3

MAPA

Hi ha una dona gran, vora una estufa de llenya, que escriu en una llibreta de ratlles. Es diu Nora.

Hi ha una dona que escriu sobre aquesta dona gran que escriu vora l'estufa de llenya en una llibreta de ratlles. És l'escriptora.

Hi ha encara una altra dona que escriu sobre l'escriptora que escriu sobre aquella dona gran que escriu vora l'estufa en una llibreta de ratlles. Sóc jo.

Hi ha una dona que escriu.

NORA. ELS ORÍGENS

Voldria començar pels orígens. Explicar d'on vinc, com fou l'embaràs de ma mare, quines foren les circumstàncies del meu naixement. Voldria dibuixar un arbre familiar exuberant, esponerós, a rebotar de branques que representaren germans, cosins, cosins germans i cosins primers, oncles, ties, avis, besavis, rebesàvies. Voldria un avi mariner, una iaia poeta, un oncle ferrer i una tia que s'haguera escapat de casa per buscar la seua llibertat. Voldria començar amb una cosa així. Però m'ho hauria d'inventar tot de cap a cap, perquè l'única cosa que sé, l'única que m'explicaren és que algú em deixà a la porta de l'asil on cresquí. Segons que em contà sor Elisa, quan m'arplegaren encara no m'havia caigut el melic i portava les restes del cordó umbilical pessigades amb una agulla d'estendre tacada de sang seca i de pelletes tendres. Devia fer unes quantes hores que havia nascut. A tot estirar, un parell de dies. El bolquer que em vestia era un llençol vell i, amb la mateixa agulla d'estendre que pinçava les restes d'aquelles venes embolicades de greix que

m'havien nodrit i m'havien mantingut unida a ma mare, hi havia enganxat un paperet que deia NORA i feia esment del Marroc. I prou.

Per desgràcia, les monges no en guardaren res, de tot allò. Ni el paperet, ni l'agulla, ni el llençol. Jo hauria volgut que ho conservaren, tindre alguna cosa que hagueren tocat les seues mans, les mans de la mare que em gestà i em parí. Crec recordar que la monja havia dit que el llençol era vell, però net, no sé si per a concedir a la mare la dignitat de «pobres, però nets».

Segurament que l'escriptora hauria dit que eixe començament era tan bo com qualsevol altre i que, literàriament, potser tenia més força i tot. Però jo canviaria amb molt de gust eixa força per un arbre. Un arbre vell, ancestral, com les garroferes del tros de la senyora Heloïsa, posem per cas, a caramull de branques on, tal vegada —i dic solament tal vegada, perquè he vist moltes coses en les famílies— em podria arrecerar i on tot de cosines i germans, nebots i renebots em farien costat, ara que se m'acosta la mort.

Doncs és ara que se m'acosta la mort, ara que n'entreoig les passes a peu descalç, menudes i tenaces com les d'un xiquet, que vull parlar, que parlaré. A la meua manera, amb poca traça. Com qui planxa per primera vegada i fa fideus en la roba, com qui agrana i no para atenció en els racons, com qui cus un botó de quatre forats i no encerta el vaivé de l'agulla i, en acabat, en la part de darrere la tela, hi ha un garbuix de fils mal avinguts. Com qui fa un arròs i es descuida la sal.

Quan dic que parlaré, vull dir que escriuré les coses que em cal dir. I quan hauré acabat donaré la llibreta a l'escriptora perquè en dispose a conveniència seua. Qui sap si la guardarà en un calaix perquè no en pot traure profit, o si crearà un personatge, o si reescriurà allò que hi dic a la seua manera. Tant és. Jo no vull sinó contar coses que mai no he dit, descolgar els meus secrets i airejar-los perquè perden el resclum, garbellar malentesos, espolsar-me la ràbia.

Qui arriba a la meua edat i diu que sent l'ànima lleugera com una ploma —com ho havia de ser el cor dels antics egipcis a l'hora de pesar-lo, si volien entrar en la terra dels benaventurats—, diu mentida, perquè quan et fas gran saps que no hi pots arribar neta. Quan vius t'embrutes i la pols de tots els teus pecats se t'enganxa en la pell de l'ànima, com sutja. Això ho sé i és, segurament, una de les poques conviccions que em queden a hores d'ara. També sé que hi ha qui creu que, en l'ànima, no hi queda ni l'ombra del pecat original. Són gent que no han agranat mai dels mais els racons on s'acumula l'enruna i que amaguen les deixalles sota una estora gruixuda. Però, si has passat, com jo, una bona part de la vida netejant la brutícia dels altres, és difícil que t'enganyen. I enganyar-te a tu mateixa..., ho pots provar, però saps a cegues on és la teua estora i saps que, tard o d'hora, t'hi hauràs d'encarar, hauràs d'alçar-la, agranar tot allò que hi ha amagat dessota, fer net.

Jo tinc una estora preciosa, teixida per mi. Hi ha un petit cercle blau enmig que es va eixamplant amb

més tonalitats de blaus i grisos fins a fer una redona immensa que jo no podria abraçar si m'hi estirara damunt. La fiu amb una agulla de ganxet grossa com el dit gros, amb una llana que no és llana, sinó tires de drap. Hi estiguí tres dies o quatre afusada, que no pensava en res més fins que no l'acabí. I llavors, en el moment d'estirar-la, d'acomodar-la en terra i veure-la tan bonica, em corregué un rajolí de felicitat per les venes i ganes de cantar i orgull de mi i tot, que és allò que sents quan fas una cosa amb les mans. Una cosa que perdura, vull dir.

Fa uns quants anys d'això. Ara ja no les puc fer, aquestes coses, i tant se val aquell orgull perquè, si he fet pensament de parlar, no és per a explicar la forma i els colors de l'estora que teixí, sinó tota la misèria que hi he amagat dessota amb el pas dels anys.

Escric a la vora d'una estufa de llenya. És de ferro colat. De tant en tant m'alce, em pose el guant protector, agarre el ganxo, òbric la tapa redona feta de cercles concèntrics i hi deixe caure ara una branca fina de taronger, ara un tronquet d'olivera. M'agrada que el foc siga ben viu, perquè d'un temps ençà sempre tinc fred i el fred sempre m'ha acovardit. També m'agrada la vivor, perquè el cruix de la llenya que crema em fa companyia, i és una classe de companyia que, si bé ha de menester atenció per a mantenir-se, no demana que hi poses l'ànima, i mentre trie la branca o el tronc, segons que calga, recite en veu alta la frase que escriuré a continuació.

Pare molta atenció en les frases. Les dic i les redic per veure si em sonen bé, si fan saber al peu de la lletra, poc més o manco, allò que vull explicar. I no és una cosa fàcil, gens ni miqueta. O, si més no, a mi no m'ho sembla.

Treballí molts anys en casa d'una escriptora, però ja que és una mica meua jo l'anomene l'escriptora. El primer dia que entrí en aquella casa quedí de pasta de moniato o, com diria ella més literàriament, esbalàida. I el motiu de tanta sorpresa, d'aquella fascinació, fou que jo no havia vist mai tants llibres en una casa. N'hi havia de totes les mides i de tots els colors i per tota la casa. Cert, hi havia una llibreria que vestia tota la llargària del passadís, feia més de deu metres, i era alta de terra al sostre, però també trobaves llibres en qualsevol lloc, damunt cada taula i cada tauleta, sobre les cadires, al costat de la dutxa, en el llit.

La llibreria era de fusta de pi. Hi havia unes costelles de ferro clavades en la paret i, damunt, hi descansaven els prestatges. Cada metre de llibres era separat per una fina peça metàl·lica de color blau —un separador de llibres, pròpiament—, i jo cada dilluns, quan ja havia acabat de netejar la casa i tenia la roba estesa, m'encarava a aquella llibreria i en treia un metre de llibres, de l'un separador a l'altre, de dalt per avall i d'esquerra a dreta. Fiu el càlcul del temps que em caldria per a netejar-la tota i, quan viu que si en feia un metre la setmana hi passaria vora dos anys a acabar-la, quedàrem amb l'escriptora que, a banda el dilluns,

que és quan li feia la casa, un dimecres cada mes hi acudiria per dedicar-me a la llibreria.

Trets els llibres, de primer passava un drap per la fusta amb una pasta de sabó que feia jo mateixa a base de sabó d'escames i un poquet d'aigua, una pasta que deixava una fragància boníssima i la fusta suau, perquè era fusta i prou. Vull dir que era fusta afinada, però sense poliment, sense cap classe de tractament, la fusta nua. M'encantava de passar la mà pel tros de prestatge acabat d'ensabonar, tan fi, tan net. Després, amb un altre drap de cotó ben eixut, repassava cada llibre, gruixut o fi, nou o vell, i l'única instrucció que tenia era de no mesclar-los. Cada metre al seu lloc, m'havia dit l'escriptora; que poguera trobar-los quan els buscava. Sempre hi descobria peixets de plata que corrien i s'amagaven entre els llocs, si no els havia caçats abans i els havia esclafats amb el drap. De tant en tant també hi topava alguna teranyina que m'obligava a fer de detectiu per a trobar-hi l'aranyeta. Amb el temps arribí a saber-me aquella llibreria com si fóra meua, i si hi faltava un llibre, ho coneixia de seguida.

La primera volta que em viu amb cor de demanar a l'escriptora si deixaria que m'enduguera cap llibre per a llegir-lo en casa, feia mig any, dalt o baix, que hi treballava. Ella badà un pam de boca i somrigué, jo somriguí en veient que somreia, i aquell moment marcà un nou començament en la relació amb ella. Ja no era solament la dona de fer faena, sinó Nora, la

dona de fer faena apassionada per la lectura. Una passió que em fou molt profitosa, i encara ho és, perquè d'ençà d'aleshores no he deixat mai de llegir.

De tan afusada amb les paraules, quasi he deixat morir el foc, però ara ja canta novament, amb fusta d'olivera. Escric a mà en una llibreta de ratlles, asseguda en una butaca i amb una safata sobre els genolls, d'aquelles que es fan servir per als malalts o per als senyorets que mengem al llit.

Mai de la vida no he menjat al llit. Perquè no sóc una senyoreta, és clar, però també perquè, gràcies a Déu, mai no he estat malalta fins ara que he fet un mal lleig que m'acosta a la mort.

La safata no és nova. Déu sap els anys que deu tindre, però per molt que vulga fer memòria no recorde gens qui me la devia regalar. Qui sap si fou un regal de la senyora Heloïsa pel casament, però és un esdeveniment tan llunyà que, si no fóra per la fotografia que reposa en el fons del calaix de dalt de tot de l'armari de lluna, em pensaria que no m'havia casat mai.

Quan neteges una casa arribes a saber moltes coses de la gent que hi viu. Hi ha coses bones de saber i n'hi ha que voldries no haver-les sabudes mai. Hi ha cases que cremen com un foc desfermat, cases grises com la cendra després d'un incendi, cases que fan olor d'estima i que t'acullen, cases que t'escupen. Hi ha cases amb misteris que no he arribat a resoldre mai, cases que es queixen i que ploren, cases que canten i cases que amaguen tants secrets que ja no els poden contenir i re-

galimen dels calaixos i dels baixos dels armaris. Però el gros de les cases són una barreja de tot plegat.

Jo també he guardat secrets en ma casa, ben embolicats amb paper de plata perquè no feren pudor. Però ara que se m'acosta la mort és l'hora de traure aquells paquets, de desembolicar-los d'un en un i de buscar les paraules escaients per a explicar-los. No sé ben bé per què crec que he de fer-ho. Potser perquè amb els anys m'he carregat de dubtes i ja no sé si he fet ben fet. O tal vegada perquè, en el fons, voldria deixar el cor lleuger com una ploma per al pesatge últim i poder gaudir de la vida futura. Tinc dubtes, és clar. Em dic, què t'has pensat, Nora? Que seràs escriptora?

Siga com siga, m'he decidit a despullar-me. Veurem si ho sabré fer.